

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

MAGNHILD

Bjørnstjerne Bjørnson

Magnhild

«Public Domain»

Björnson B.

Magnhild / B. Björnson — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	8
III	12
IV	19
Конец ознакомительного фрагмента.	21

Bjørnstjerne Bjørnson

Magnhild Kertomus

I

Maiseman muodostavat korkeat, jyrkät tunturit, joiden poikki par'aikaa liikkuu etääntyvä rajuilma. Laakso on kapea ja polveilee yhtenä. Vuolas virta koukertelee mukana ja tämän vartta käy tie. Ylempänä mäenrinteillä seisovat itse talot, ollen enimmäkseen matalia, maalaamattomia asuntoja, mutta monilukuisia; ylt'ympärillä leviää niitettyä heinää ja puoleksi tuleentuneita viljapeltoja.

Kun laakson viimeiset notkot on suoritettu, näkyy merenvuono. Se lepää nyt läikkyen ylöspäin kohoavan pilvipenkereen alla. Se on niin ympärinsä tunturien kiertämä, että se näyttää sisäjärveltä.

Tietä pitkin ajaa hölkyttävät kyytikääsit tavallista tahtiaan. Ajopelistä pistää näkyviin sadetakki ja lounashatun niminen sadelakki sekä näiden välistä parta, nenä ja silmälasit. Takaistuimen päälle on köytetty matka-arkku ja tämän päällä istuu takaperin täysikasvuinen kyytityttö kääriytyneenä villavaippaan. Hän istuu roikkuvien säärin, karkeat kengät jalassaan. Käsivarret ovat pujotettuina vaipan alle. Yht'äkkiä hän kirkaisee: "Magnhild! Magnhild!".

Matkustaja käännähti katsomaan solakkaa, sadetakkiin puettua naista, joka vastikään oli sivuuttanut heidät. Hän oli himmeästi erottanut kapeat, hienopiirteiset kasvot päähineen alta, joka oli vedetty päälle yli; nyt hän näki naisen seisoa tuijottavan etusormi suussa. Kun hän katseli naista liian kauan, punastui tämä. "Pistäyn kohta luonasi, saatuani hevosen katosalle", huusi ajurityttö. He ajoivat.

"Kultaseni, kuka se oli?" kysyi matkustaja.

"Se on alhaalla Örenissa (joensuussa) asuvan satulasepän vaimo", tuli vastaus. Hetken kuluttua olivat he ehtineet niin pitkälle, että saattoivat nähdä vuonon ja ensimmäiset talot Örenissa. Ajurityttö seisautti hevosen ja astui alas. Hän siivosi ensin vähän hevosen asua, sitten omaansa. Ei satanut enää; hän otti siis yltänsä ison roidin, kääri sen kokoon ja laski sen pieneen laukkuun ajopelin etunokkaan. Päähineensä alle pujotti hän sormensa järjestääkseen hiuksiaan, jotka valuivat palmikkoina poskille.

"Tuo näytti kummalliselta, tuo nainen" – sanoi matkustaja, osottaen sormellaan taaksensa. Tyttö katsahti mieheen ja hyräili. Sitten hän keskeytti itsensä lausuen: "Muistatko mäen vieremää, jonka ohi ajoit pari peninkulmaa tästä ylös tuntureille päin?" – "Ajoin niin monen vieremän ohi." – Tyttö naurahti. "Niin, mutta se oli erään kirkon toisella puolen." – "Se oli vanha vieremä." – "Niin, siitä on kyllä kauan aikaa, kun se vierähti. Mutta siellä oli hänen isänsä talo. Se vierähti hänen ollessaan kahdeksan tai yhdeksän vuoden ikäinen. Hänen vanhempansa, veljensä, sisarensa ja kaikki mitä talossa elävää oli, suistuivat surmaan; hän yksinänsä pelastui. Vierros siirräsi hänet virran poikki, ja hänet löydettiin kohta, kun ihmisiä sattui tulemaan sinne; hän makasi tainnoissa."

Matkustaja vaipui aatoksiinsa. "Hän on varmaan johonkin erityiseen tarkoitukseen määrätty", lausui hän vihdoin. Tyttö katsahti ylös. Hän odotti kauan, mutta heidän katseensa eivät enää kohdanneet toisiaan. Tyttö istui matka-arkun päälle, ja he ajoivat edelleen. Laakson pohja täällä alhaalla joensuun kohdalla laajeni jonkun verran. Talot sijaitsivat itse lakealla; tuolla oikealla puolen seisoi kirkko kirkkotarha ympärillään, vähän alempana siitä itse joensuu, satamapaikka, jolta kohosi joukko taloja, etenkin yksikerroksisia, valko- ja punamaalissa taikka aivan maalaamattomia; vuonon reuna oli täynnä laitureita. Par'aikaa savusi siellä höyrylaiva; edempänä virran suussa näkyi pari vanhaa prikiä ottavan lastia.

Kirkko oli uusi, sitä oli koetettu rakentaa vanhaan norjalaiseen puukirkkotyyliin. Matkustajamme taisi oivaltaa tämän, sillä hän seisahtui, tarkasti tuokion verran kirkon ulkopuolta, astui sitten maahan ja meni portista sisään sekä edelleen kirkon ovesta; sekä portti että ovi seisoivat avoinna. Hän oli tuskin päässyt sisään, kun alettiin kelloilla soittaa; hän näki oviaukosta morsiuksaaton lähestyvän satamapaikalta. Kun hän taas tuli ulos, oli morsiusväki likellä kirkkotarhan porttia, ja tässä

hän seiso i väen kulkiessa siitä sivutse: – sulhanen, vanhanpuoleinen mies, jolla oli pari rotevaa nyrkkiä ja iso naama, morsian nuori neito, pyöreähhö ja kömpelö. Morsiusneidot olivat kaikki valkoisiin pukeutuneet ja käsineet käsissä; ei kukaan heistä uskaltanut silmäillä muukalaiseen, muuta kuin sivusta vilhuen, useimmat olivat käyristyneet, yksi oli vino, tuskin oli ainoatakaan oikein säännöllisen muotoista.

Heidän miehiset ihanteensa tulivat jälestäpäin, harmaat, ruskeat tai mustat huopahatut päässä, maatalaahaavat lievetakit, väljät kurtikat tai pyörönutut yllään; tukkansa olivat useimmat kiertäneet kiemuralle eteenpäin korvan juureen, ja mitä heillä oli partaa, kasvoi se ylä- tai alaleuvassa. Kasvot olivat luisevat, suut enimmäkseen raakamaiset; useilta oli tupakanliemi suupielet tummaksi painanut, muutamain pullutti poskessa purumalli.

Matkustaja tuli ehdottomasti ajatelleeksi naista sadetakissa. Hänen historiansa oli maiseman historia. Hänen hienot, itsetiedottomat kasvonsa uneksivat hämärää kaipuuta, kuten tunturit täynnänsä sadesäitä; kaikki, mitä hän näki, muuttui tämän naisen kehyksiksi, maisemat samoin kuin kansa.

Hänen tultuansa tien viereen astui kyytityttö pyörtänölle, missä hevonen kalvoi ruohoa. Mutta vielä hillitessään hevosta ohjaksista katseli hän, siirtämättä silmiään muuante, morsiusaattoa. "Oletko kihloissa?" kysyi herra hymyillen. – "Joka minut omakseen vie, ei ole vielä silmiä saanut", vastasi neito sananlaskulla. – "Taidatpa siis ikävöidä jonnekin edemmäs kuin missä nyt olet?" kysyi toinen, "ehkäpä Amerikkaan?" lisäsi hän. Neito ihmetteli; se sana iski varmaan kohdalleen. "Matkara hojako pikemmin ansaitaksesi sinä kyytejä ajelet? Juomarahoja heruu kai runsaasti? Mitä?" Tyttö punastui eikä antanut sanaakaan vastimeksi, mutta istui selin matkustajaan, jo ennenkuin tämä oli ajopeliin noussut.

He olivat pian hotellien kohdalla, joita kohosi valkoisiksi maalattuina kahden puolen tietä, heti siinä mistä tie aukeni varsinaiselle lastauspaikalle. He pidättivät yhden tällaisen rakennuksen ulkopuolella. Ylhäällä säleaidan nojassa seiso i muutamia souvareita, enimmästään nuoria poikajätkeä; he olivat kaiketi katselleet morsiusaattoa ja odottivat nyt matkustajia, joiden oli lähdettävä höyrylaivalle. Vastasaapunut astui alas ja meni sisään, sillä välin kuin neito ryhtyi irroittamaan matka-arkkua siteistä. Sill'aikaa lienee hänelle tarjottu apua, sillä kun matkustaja tuli ikkunaan, näki hän neidon tyrkkäävän luotansa pitkää lyhyntuista viikaria. Arvattavasti virkahti tämä samassa jotakin siivotonta ja sai samanlaisen vastauksen, koska toiset räjähtivät nauramaan. Neito tuli kantaen raskasta arkkua. Matkustaja avasi hänelle oven ja neito naurahti kohdatessaan hänet. Laskiessaan rahaa kokoon neidolle lausui hän: "Minä olen, Rönnaug, samaa mieltä kuin sinäkin siinä, että sinun tulee päästä pois täältä Amerikkaan niin pian kuin mahdollista." Neito sai kaksi species-riksiä juomarahaa. "Minä panen roponi lisää", sanoi mies totisena. Neito katsahti suurin silmin ja auki suin häneen, otti rahat ja kiitti, tarttui sitte molemmin käsin tukkaansa, joka taas oli valahtanut silmille. Mutta siinä hän hukkasi muutamia rahoja, jotka hänellä oli toisessa, puolittain nyrkistyneessä kourassaan. Kun hän kumartui näitä ottamaan, lähti muutamia hakasia irti hänen alusliivistään, jolloin kaulahuivi irtaus i ja siitä pujahti esiin nipukka, johon jotakin oli sidottu, niin että se oli raskas. Sillä välin kuin hän tätä järjesteli, hukkasi hän taaskin rahoja. Hän selvisi kuitenkin perältä koko ylellisyytensä jutusta ja hänet vastaanotettiin heti säädyttömillä kokkapuheilla. Mutta tällä kertaa hän ei vastannut; sen sijaan hän arasti vilkaisi sisään, ajaessaan siitä reippaasti ohi hevosellaan. Matkustajan oli sallittu vielä kerran nähdä hänet, sillä kun hän vähän myöhemmin ajoi alas laivarantaan, seiso i neito selin katuun päin oves sa jonka yläpuolella riippui nimikilpi kirjaimineen: "Skarlie, Satulaseppä." Hän tuli likemmä ja näki Magnhildin seisovan eteisessä. Tämä ei ollut riisunut yltään sadetakkia, vaikka jo aikaa oli laannut satamasta. Huipukka oli hänellä vielä päänsä peittona. Magnhild näki herran ensinnä ja vetäytyi peremmälle eteiseen: Rönnaug kääntyi ja peräytyi hankin heti.

Sinä iltana ostettiin Rönnaugin matkapiletti, sillä summa oli täysi. Magnhild ei riisunut yltänsä, kun Rönnaug myöhään yöllä lähti kotiin päin. Hän istui isossa tuolissa pienessä, matalassa majassa, tai

käyskenteli edes ja takaisin. Ja kerran hän, nojaten raskasta päätänsä akkunaruuuun, lausui puolittain ääneensä: "niin lieneepä hän, Rønnaug, määrättynä johonkin."

II

Hän oli ennen kuullut nämä sanat.

Ensi kerran hän ne kuuli kirkkomaalla tuona tuulisena talvipäivänä, jolloin hänen neljätoista sukulaistaan haudattiin, kaikki ne, joita hän rakasti, sekä vanhemmat että sisaret ja veljet. Nyt seisoi hän siinä jälleen! Tuuli oli sieltä täältä lakaissut pois lumen; aidanseipäät töröttivät esiin lumesta, näkyviin nostivat myös isot kivet kasvonsa ikäänkuin mitkään hirviönpäät, jotka viruivat siinä, muu ruumis lumihankeen haudattuna. Tuuli vinkui heidän takanaan aukeassa kirkonkäytävässä, josta lapiot äsken oli ulos otettu, ja alhaalle vanhasta puutapulista kirkon katolta kello rämisi rämisemistään korvia vihloen.

Talonpoikaiskansa seisoi ympärillä sinisenä viluissaan lapaset käsissä ja napitettuna; pappi hylkeensaappaissa ja nahkavaatteet messukasukan alla; hänelläkin oli käsissään isot villalapaset, joilla hän nyt hosui ja piirteli ympärilleen. Hän osoitti toisella lapasella tyttöä. " – Lapsi rukka jäi seisomaan jaloilleen, ja kelkka kädessään hänet syydettiin alas jäätyneen virran poikki, – ainoana olentona, jonka Herra tahtoi pelastaa! *Mikä osa hänelle lieenee sallittu?*" —

Tyttö ajoi kotiin hänen seurassaan, istuen hänen sylissään. Hän, pappi oli uskonut hänet seurakuntansa holhottavaksi ja otti hänet nyt "toistaiseksi" itse luokseen "näyttääkseen itse ensimmäisenä hyvää esimerkkiä." Tyttö istui tyynnä suojelijansa turkin turvissa, pienet viluiset kätösensä hänen pehmeissä suurissa lapiasissaan, hänen lihavain, pehmeiden kätensä kätöksä. Ja kaiken aikaa hän istui ja ajatteli: "Mikähän se minulle sitten lie osakseni sallittu?"

Hän ajatteli saavansa nähdä sen jo sisään tultuansa. Mutta hän ei nähnyt siellä mitään semmoista, jota hän ei jo olisi nähnyt ennen, paitsi kun hän astui sisemmäisiin suojiin, missä etenkin eräs piano, jolla par'aikaa soitettiin, suuressa määrin kiinnitti hänen huomiotansa.

Mutta siinäpä hän unohtikin sen ajatuksen, jonka valtaamana hän oli sisään astunut.

Tässä talossa oli kaksi tytärtä, hieman jäykkää jäseniltään, joilla oli pyöreähköt pääkköset ja suuret vaaleat hiuspatukat. He olivat hiljan saaneet opettajattaren, kalpean ja lihavahkon, jonka kaula oli paljaampi ja hiat avonaisemmat, kuin mitä Magnhild vielä oli nähnyt. Hänen puheestaan kuului kuin jos ääni ei olisi oikein puhtaana kurkusta kulkenut ja Magnhildin täytyi ehdottomasti pari kertaa rykäistä hänen asemestaan, vaikka tietysti siitä ei mitään apua ollut. Opettajatar kysyi Magnhildin nimeä ja osasiko hän lukea, ja sitä Magnhild osasi, sillä koko hänen sukunsa oli ollut hyvin luvunhaluista. Ja silloin opettajatar ehdotti, aina saman epäpuhtaan äänen siinä sivussa sorahtaessa, että hänen siis pitäisi yhtyä pikkutyttöjen kanssa samalle opinuralle kannustamaan heitä eteenpäin. Magnhild oli vuotta vanhempi kuin vanhin heistä.

Rouva istui vieressä ja pisteli koruompelua. Nyt hän katsahtaen ylös Magnhildiin virkkoi: "Niin, halusta", ja siitä kallistui hän jälleen koruompelunsa yli. Hän oli keskikokoinen, ei ollut laiha, eikä lihava ja hänellä oli pieni pää ja vaaleat hiukset. Pappi, järeä ja raskas, tuli alas riisuttuaan yltään kauhtanan; hän poltteli ja sanoi huoneen lävitse astuessaan: "Tuolla näkyy tulevan kalakuorma", ja astui edelleen ulos. Nuorin tytöistä ryhtyi uudelleen soittamaan skaalojansa. Magnhild ei tiennyt, oliko hänen jälleen mentävä ulos keittiöön. Hän istui vielä halkolaatikolla uunin vieressä, tämä epä tietoisuus kiusanansa, kun ihmiset kutsuttiin viereiseen suojaan aterialle. Kaikki panivat työkalunsa kokoon, ja pianon ääressä istunut pikkutyttö sulki sen. Mutta kun Magnhild oli yksinään ja kuuli veisten kalinan, alkoi hän itkeä, sillä hän ei ollut vielä sinä päivänä syönyt. Keskellä aterialla tuli pappi ulos ruokahuoneesta; sillä sisällä oli päästy yksimielisyyteen siitä, että hän oli kenties ostanut liian vähän kalaa. Hän aukaisi akkunaa ja huusi miestä odottamaan, kunnes he olisivat ruokineet. Hän kääntyi jälleen ruokahuoneeseen ja näki pikkutytön halkolaatikolla. "Oletko sinä nälissäsi?" kysyi hän. Tyttö ei vastannut. Pappi oli elänyt kylliksi kauan rahvaan kesken ymmärtääkseen, että hänen äänettömyytensä merkitsi myöntöä, ja niinpä hän otti tytön kädestä ja talutti hänet pöytään, jossa ääneti tehtiin tilaa hänelle. Jälkeen puolisten luisti hän kelkkamäkeä pikkutyttöjen kanssa, luki sitten

yhdessä heidän kanssaan ja sai raamatunhistoriasta läksyn samalla kuin hekin, söi sitten heidän mukanaan välipalaa ja asui taas mukana, kunnes tuli illallinen, jolloin hän aterioi toisten kanssa samassa pöydässä. Hän nukkui sen yön syömäsuojan rahilla ja työskenteli seuraavan päivän yhdessä papin tytärten kanssa.

Hänellä oli ainoastaan ne vaatteet, joihin hän oli pukeutunut; mutta opettajatar ompeli jonkun vanhan hameen uudestaan hänelle; hän sai myös omakseen vanhan paidan toiselta pikku-neitoselta ja hän astua tellusteli rouvan kengissä. Rahi, jonka lotjassa hän vietti öitensä, siirrettiin ruokahuoneesta, silloin kun tämä jätettiin asunnoksi parille suutarille, joiden nyt oli "neulottava talo kuntoon." Se asetettiin keittiöön, mutta oli siellä tiellä; sitten palvelusneitojen suojaan, mutta ovi osui aina lyömään siihen, ja näin se siirtyi ylös lastenkammioon. Näinpä siis tapahtui että Magnhild joutui järjestään syömään, työskentelemään ja nukkumaan yhdessä papin tytärten kanssa; ja kun hänelle ei koskaan tullut ommeltua omia vaatteita, joutui hän käymään puettuna heidän vaatteihinsa.

Yhtä odottamatta hän joutui soitlemaan. Keksittiin näet, että hänessä piili runsaammin soiton lahjoja ja taipumuksia kuin tyttärissä; niin täytyi hänen siis itse oppia voidakseen auttaa heitä oppimaan.

Itse puolestaan hän kasvoi pitkäksi ja sai kauniin lauluäänen. Opettajatar opasteli häntä, mutta etupäässä laulamaan nuottien mukaan, alunpitäen vain siitä syystä, että opettajatar ylipäänsä etusijassa noudatti konemaisuutta, myöhemmin sen ohessa siksi että heitä heidän yksinäisyydessään siellä ylämaissa alkoi huvittaa se että hän kykeni kehittytymään erinomaiseen taituruuteen laulamaan suoraan nuottilehdestä. Kirkkoherra saattoi loikoa sohvalle (tämä oli hänen mielialasentonsa) ja nauraa ääneensä, milloin Magnhild niinkuin orava puussa lauloi ylös- ja alaspäin kaikellaiset harjoitelmat järjestänsä. Siitä koitui Magnhildille se seuraus, että hän sai oppia lisää – ei soitantoa, kuten ehkä olisi odottanut, – vaan juurikopankudontaa!

Siihen aikaan syttyi näet kiihkeän kuumeen tavoin ihmisissä se usko, että näppäryyttä käsitoissa olisi levitettävä rahvaan keskuuteen ja opettajia sitä varten toimitettiin myöskin puheemme alaisiin seutuihin. Magnhild valittiin ensi oppilaaksi; hän oli varmaan sormistaan sukevin. – Vasunkudonnan jälkeen tuli kaksinkertainen kehruurukki, sen jälkeen kankaan kudonta, semminkin enemmän taidetekoinen, sitten koruompelu j.n.e., j.n.e. Hän oppi tuon kaiken hyvin ripeästi, t.s. hän oppi innokkaasti niin kauan kuin oli perehdyttävä aineeseen; mutta pitemmältä häntä ei enää huvittanut kehittyä. Mutta kun hänen nyt oli opetettava muita, sekä täysikasvuisia että lapsia, varttui tavaksi että hänen kahdesti viikossa tuli tavata oppilaansa kansakoululla, jossa monta silloin oli koolla. Mikä kerran oli järjestynyt totutuksi tavaksi, sitä hän ei enempää ajatellut. Talo, jossa hänellä oli toimensa, antoi sen hänelle.

Rouva suoritti säännöllisen kiertokulkunsa keittiössä, kellarissa ja navetassa, sitten hän pisteli koruompeluansa; koko talo oli kauttaaltaan koruin ommeltu. Hänen olisi uskonut itsensä olleen paksun hämähäkin, jonka pieni pyöreä pää kutoeli verkkojansa istuinten, pöytien, sänkyjen, rekien, vaunujen päällitse. Harvoin kuultiin hänen ääntänsä, harvoin häntä puhuteltiin.

Kirkkoherra oli rouvaansa paljoa vanhempi. Hänen kasvonsa pistivät katsojan silmiin senpuolesta, että niissä oli niin niukalta nenää ja leukaa, niin vähän silmäin puolta, mutta niin paljon kaikkea muuta. Hän oli aikoinaan suorittanut laihan tutkinnon ja elättänyt itseään kotiopettajan toimella, kunnes hän vanhemmiten joutui naimisiin erään entisen kouluoppilaansa, sangen varakkaan neidin kanssa. Silloin hän alkoi hakea papinvirkoja, "ainoa ala millä hän konsanaan oli ilmaissut jänteveyttä", kuten hänen oli tapansa puhua laskien pilaa itsestään. Kymmenen vuotta haettuaan hän saikin (vähän aikaa sitten) tämän pappispaikan, eikä hän juuri koskaan voinut toivoa saavansa parempaa. Hän loikoi mieluummin sohvalle ja lueskeli, eniten romaaneja, mutta myöskin sanomalehtiä ja aikakauskirjoja.

Opettajatar istui samassa tuolissa, jossa Magnhild oli nähnyt hänet ensi päivänä, kulki saman kierroksen kirkolle ja sieltä takaisin joka päivä, ja oli kellon lyömällä tehtävissään. Hän oli vähitellen käynyt ylenmäärin lihavaksi, piti yhä edelleen näkyvissä alastonta kaulaansa ja paljaita käsivarsiaan,

toi yhä edelleen kuuluviin tuon hillityn, sorahtavan äänen kurkustaan, jota ei mikään liikutus vielä ollut saanut puhdistaa.

Papintytäristä varttui isot ja kömpelöt isänsä perään, ollen heillä pienet, pyöreät päät äitinsä mukaan. Magnhild ja he olivat ystävyksin, s.o. he nukkuivat samassa huoneessa, tekivät työtä, leikkivät ja ruokivat yhdessä. Siellä ei liikkunut ajatuksia niillä seuduin. Jos ne tulivat ulkoapäin, eivät ne missään tapauksessa ennättäneet kansliaa edemmäs. Kirkkoherra ei ilmaissut mieltänsä muille. Hän korkeintaan luki heille jonkun uuden tai vanhan romaanin, se tahtoo sanoa, milloin se oli hauska.

Eräänä iltana he istuivat kokoontuneina pöydän ympärillä; kirkkoherra suostuttuaan heidän pyyntöihinsä luki heille par'aikaa ääneensä "Pickwick-klubin papereista."

Silloin aukeni hitaasti keittiön ovi, ja sisään pisti iso kalju pää, siinä leveä tylppänenä ja hymyilevät kasvojen eleet. Sisään pistettiin hyvin väljässä housunlahkeessa lyhyt sääri, tämän jälkeen toinen käyrä ja sentakia vielä lyhyempi. Koko kuvio nilkkui kääntyessään tämän käyrän säären taiteessa ympäri lukitsemaan ovea. Hän esitti heille samassa takaosan samaa suurta päätä ynnä soukan hiusreunan sen alapuolella, nelitahkoisen selän, suhdattoman suuren takapuolen, jota vain puoleksi peitti pyöreä mekko. Taaskin hän teki ikäänkuin kumartavan käänteen heitä kohden ja tarjosi jälleen näkyviin hymyilevän naamansa tylppänenineen. Pikkutytöt kallistuivat syvään käsitöidensä yli; tukahutettu naurun tirske kuului yhden ompelupöydän luota, samallinen toisen. "Onko se satulaseppä?" kysyi pappi ja nousi seisolle. "On niin", vastattiin, ja vieras nilkutti esiin ja tarjosi kouran, niin ylönsä suuren ja niin leveillä pyöreillä sormenpäillä varustetun, että papin ehdottomasti täytyi sitä katsella, kätellessään sitä. Kouraa tarjottiin edelleen kateltavaksi, ja kun vuoro tuli Magnhildille, räjähti tämä nauruun nähdessään kätensä katoavan tuohon kouraan. Toinen naurunräjähdys toisensa perästä kuului ja tukahutettiin. Kirkkoherra kiiruhti sanomaan, että he lukivat "Pickwick-klubia." – "Aa-haa!" vastasi satulaseppä; "niin, se kyllä osaa naurattaa." – "Oletteko lukenut sen?" kysäisi kirkkoherra. – "Kyllä, niinä vuosina, jolloin olin Amerikassa, luin minä useimmat englantilaiset kirjailijat; ne ovat minulla kaikki tyynni koottuina kotonani", vastasi hän ja alkoi jutella niistä helppohintaisista kansanpainoksista, joita siellä voi tavata käsiinsä. Nuorten tyttöjen naurut eivät ole niinkään helposti hillittävissä; semmoinen oli taaskin räjähtämässä, vielä sittenkin kun satulaseppä oli saanut sytytetyn piipun hampaihinsa ja lukemista jatkettiin. Nythän he jo helposti saivat tekosyn nauruunsa. Kirkkoherra hetken päästä väysi ja tahtoi lopettaa, mutta satulaseppä tarjoutui lukemaan lisää ja lukikin todella. Hän luki kuivaan, tyyneen tapaan ja niin oudosti lausuen esiintyviä henkilöiden ja paikkain nimiä, että tekstin oma huumori vaikutti vastustamatta; itse kirkkoherra yhtyi nauruun, jota ei kukaan enää pidättänyt. Tytöt eivät tehneet itselleen selvää mitä he kukin nauroivat; vielä ylös tultuansa levolle mennäkseen, he naureskelivat, ja riisuessaan he kävelivät satulaseppän tavoin, matkivat hänen tervehtimis- ja puhetapaansa, mainitsivat vieraat nimet hänen (englantilaisella) lausunnallaan; Magnhild oli näppärin jätkyttelemään; hän oli pannut huomionsa enimmäkseen seikat.

Silloin hän oli viidentoista vuotias, käyden kuudettatoista vuottansa.

Seuraavana päivänä viettivät he jokaisen pienenkin joutohetken ruokasalissa, joka ei enää ollut ruokalana, vaan työpajana. Satulaseppä jutteli monivuotisesta oleskelustaan Amerikassa sekä matkoiltaan Englannissa ja Saksassa; hän kertoi keskeyttämättä työtänsä ja aina sekotellen juttuihinsa pilapuhetta. Alituinen naureskelu kuulijatarten puolelta seurasi kertomuksen kulkua. He tuskin itseään havaitsivat, miten he vähitellen lakkasivat nauramasta häntä ja sensijaan mieltyivät hänen juttujensa älykkyyteen; eivät he myöskään ennenkun myöhemmin huomanneet, mitä kaikkea he oppivat häneltä. Häntä kaivattiin siinä määrin, sittenkun hän vihdoinkin matkusti pois, että puheet hänestä täyttivät enemmän kuin puolet heidän yhdessäolostaan monta päivää perästäpäin eivätkä milloinkaan peräti lakaneet.

Kaksi asiaa oli syvimmin vaikuttanut Magnhildiin. Ensimmäkin ne englantilaiset ja saksalaiset laulut, jotka hän oli heille laulanut. Magnhild ei ollut ymmärtänyt tekstiä, paitsi kenties paloittain; mutta miten sävelmät olivatkaan häntä viehättäneet! – Virsiä veisattaessa eräänä pyhäpäivänä olivat

he vasta ensikerran huomanneet, että Skarliella oli kaunis ääni. Nyt hänen täytyi alituisen laulaa. Nuo vieraat sävelmät, tänne liehuneina, ensin virittyään täyteläämmästä elämästä, vapaammista oloista, suuremmista vaikutelmista elivät Magnhildin mielessä kaiken kesää. Ne olivat ensi kuvat, jotka herättivät todellista kaipiota. Voipi myös sanoa, että hän nyt ensi kerran oikein oivalsi, mitä laulu on. Eräänä päivänä jälleen laulellessaan noita ijänikuisia skaaloja, alottaakseen siitä jälleen nuottien laulantoa hän tapasi itsensä tuntemasta tätä sävelitöntä laulua ikäänkuin siipien suhinaksi häkin seiniä vastaan, miten se alituisena turhana kaipiona liiteli ylös ja alas seiniä, ikkunoita, ovia vastaan – niinpä vihdoinkin hämähäkin verkkoina laskeutui verhoamaan huonekaluja. Ainoastaan *hänen* laulujansa saattoi hän kuulla väsymättä! Hänen niitä hyräillessään metsän värit liittyivät yhteen ainoaksi kuvaksi, ja sitä hän ei milloinkaan ennen ollut havainnut. Taajuus ja vahvuus puiden latvoissa ylhäällä ja puiden latvojen alla, ylös pitkin koko tunturiseinämää ikäänkuin tempasi hänet valtaansa; virran pauhina viehätti häntä salatenholla.

Toinen mikä niin tenhoisasti oli vaikuttanut Magnhildiin ja tässä toimi mukana, oli Skarliin kertomus miten hän oli ontuvaksi joutunut. Hän oli Amerikassa nuorena miehenä pelastanut 12-vuotiaan pojan palavasta talosta; hän oli pojan kanssa kaatunut raunioksi raukeavan talon alle. Molemmat oli vedetty esiin raunioiden alta, Skarlie jalka murskana, mutta poika ehjänä ja terveenä. Nyt tuo oli yksi Amerikan etevimpiä miehiä. Hän oli pelastettava, "hän oli määrätty jotakin varten."

Tämä muistutus – ! Magnhildin oman sallimuksen ajatus oli tähän asti maannut piilossa kirkkotarhan talvipuvussa, talvihämärässä, itkussa ja korvia särkevässä kellojensoitossa; se oli ollut joinkin määrin hämärä. Nyt se siirtyi suuriin kaupunkkeihin tuolle puolen valtamerta laivojen, palavien talojen, laulujen, suurten kohtaloiden vaiheille. Tästä ajasta alkaen hän uneksi siitä, mikä hänelle oli sallittuna, jonakin etäisenä ja suurena.

III

Lopulla samaa kesää kaikki kolme tyttöä laskettiin ripille. Heille kaikille tämä tuli jonakin niin tiettyä, että se mikä antoi heille enimmäen ajattelemista oli millaisen puvun he saisivat täksi juhlapäiväksi. Magnhild, joka ei vielä koskaan ollut pitänyt itseänsä varten leikattua ja neulottua pukua, ihmetteli saisiko hän nyt sellaisen. Ei. Pikkuneidit saivat silkkipuvut, hän sai uudestaan neulottuna vanhan mustan hameen, joka oli kutistunut liian pieneksi rouvalle.

Se oli liian lyhyt sekä liivin että helmojen puolesta; mutta sitä hän itse tuskin huomasi. Hän sai pienen värillisen silkkihuivin kaulaansa opettajattarelta sekä hopeasoljen; hän lainasi rouvan arkisaalin, käsiineet lainasi hänelle opettajatar.

Hänen sisällinen valmistuksensa ei ollut ulkonaista suurempi.

Päivä solui hauskasti ilman erikoista mielenliikutusta. Uskonnolliset mielialat olivat pappilassa, samoin kuin kai muutenkin seutukunnassa, tyyntä tottumustouhua. Itkusteltiin jonkun verran kirkossa, kirkkoherra tarjosi viiniä pöydässä ja esitti maljan, ja puhuttiin vähinsä siitä, mitä nyt Magnhildista tulisi. Viimeisestä oli sen verran jälkivaikutusta, että Magnhild kahvin jälkeen lähti ulos istumaan itseksensä. Hän tuijotti tuonne leveää hiekka- ja kiviraidetta kohti keskellä lehväpukuista tunturiseinämää, vihdoin mahtavaa metsikköä kohti keskellä lakeutta, sillä siellä oli hänen kotinsa ollut.

Pikkuveikot ja siskot seisoivat hänen edessään, toiset valoisat kasvot toistensa vieressä. Tuli myös hänen äitinsä, jonka raskasmielinen katse tapaili hänen silmiään; uurteen suun pielessä näki hän jälleen. Emon lempeä ääni, kaunis virren veisuu valui hänen ympärillään. Oltiin juuri tänään kirkossa veisattu yksi niitä virsiä, joita hänen oli tapana laulaa. Isä istui jälleen rahin ääressä hopeatöineen, joissa hän oli taituri. Kirja tai sanomalehti oli levällään hänen vieressään, jonka lukemiseen hän vähä väliä syventyi tai käänsi lehden kun seisahtui työstään. Hänen pitkät, hienot kasvonsa kääntyivät toisinaan kamaria ja siellä olevia kohtaan. Vanhat isotvanhemmat istuivat tuvassa Magnhildin sivulla. Isoäiti hääri löytääkseen jonkun herkkupalan Magnhildille, samalla kuin toinen isovanhus kertoi hänelle jonkun seikkailun. Koira venyi pitkänään lieden ääressä, pörroisenä ja harmaana. Sen ulina oli viimeinen elävä ääni, minkä Magnhild oli kuullut takanaan, silloin kun hänet vietiin alas ylitse. Tuo harmaan kaamea päivä peitti taas koko lapsuuden kuvan yöhön, ukonjylinään ja kauhistukseen. Hän peitti katseensa ja hyrskähti itkuun.

Satulasepän laulut tulivat tuuditellen – kaihoa, epäselviä kuvia. Hänen puolittain ymmärrettyjä viisujansa ja jutelmiansa, joihin Magnhild usein otaksui perättömiä edellytyksiä, kulki kirjavana jonona ohitse ja väsyneenä päivän ajatuksista, liikutuksista ja ikävistä, – tyhjänä, hylättynä vaipui hän nukuksiin.

Illalla tuli Rönnaug, jonka he olivat tulleet tuntemaan ripille päästön valmistusaikana; hän palveli siellä läheisyydessä ja sai lomaa päivän johdosta. Hän toi muassaan joukon jutelmia seudun rakkausseikoista; pappilan vähätietoiset tytöt istuivat ihmettelevin silmin ja kuuntelivat. Hänen syynsä oli että nuorin sai repeämän uuteen silkkihamoseensa. Rönnaug vierittelihe alas mäkiä niin käsittämättömän rivakasti, että hänen täytyi toistaa temppunsa moneen kertaan ja sai papintyttären mukaansa.

Sitten ilmestyi hän usein iltasin työn loputtua. Kaikkia ilahutti hänen hilpeä vallattomuutensa. Hän oli terve ja pyöreä kuin varsa; hänellä oli niukalti vaatteita pukeutuakseen, koska hän aina repeli niitä risoiksi, ja ääreti hommaa hänellä oli tukastansa, joka aina roikkui hänen silmillään, syystä että hän ei koskaan malttanut järjestää sitä kunnolleen ylös. Kun hän nauroi, ja sitä hän teki yhtenä, heittähti hän päänsä vähän takakenoon, niin että ihmiset halki hammassarjan, valkoisen kuin petoeläinten, näkivät syvälle hänen kurkkuunsa.

Skarlie palasi syksyllä. Oli eroa sen vastaanoton välillä, minkä hän nyt sai osakseen ja edelliskertaisen. He seisoivat kaikki kolme hänen rekensä ympärillä, he kantoivat sisään hänen

kapineensa, huolimatta hänen hymyilevistä vastusteluistaan, he nauroivat kun hän seiso i eteisessä ottaakseen turkit yltänsä.

Loppumatta rakeili hänelle kyselmiä ensi kerran kun he istuivat hänen luonaan hänen työhuoneessaan; ne olivat talteen pantuja arveluita ja epäilyksiä sen johdosta mitä hän viimeksi oli kertonut – myöskin muuten niitä näitä pulmia, joita he uskoivat hänen pystyvän selvittämään. Harvoista seikoista niillä seudu in hänellä oli tavallinen mielipide, – mutta hän puikahti tavallisesti pilapuheeseen, milloin häneltä jostakin haluttiin liian tarkkaa selontekoa. Ollessaan kahden Magnhildin kanssa saattoi hän lausua mielipiteensä jonkin verran vapaammin; alussa varovasti, mutta vähitellen rohkeammin.

Magnhild ei ollut koskaan kritikoinut ketään ympäristössään; nyt nauroi hän pian Skarli en kanssa kirkkoherran viimeistä saarnaa tai hänen laiskaa, unteloa elämäänsä, myöskin rouvan hämähäkin-verkon kuteloa, sillä Skarlie kuvaili kaikkea tuota niin hupaisesti. Opettajattaren "lihavaa lepoa", vieläpä ystävätärtenkin "ymmyrkäisiä keltapäitä" saattoi hän naureskella, sillä pilapuhe millä Skarlie kuvasi, oli siksi yllättävän uutta; – Magnhild ei huomannut, että tämä pilapuhe vähin erin löyhensi maan hänen ympäriltään.

Maalla niin tavallinen ajanvietto syytellä nuorta neitoa rakastuneeksi kääntyi sillä välin jotenkin odottamatta Magnhildiä kohtaan; häntä nimitettiin "satulasepän vaimoksi", syystä että hän aina istuskeli tämän luona. Satulaseppä sai itsekin kuulla siitä ja kutsui silloin oitis itsekin häntä "vaimokseen", "pitkäksi vaimokseen", "valkoveri-vaimokseen", "omaksi vallan nuoreksi vaimokseen."

Seuraavana kesänä papintyttäret muuttivat kaupunkiin kehittyäkseen pitemmälle. Opettajatar jäi "toistaiseksi" paikoilleen.

Satulaseppä tuli taas syksyllä suorittamaan työnsä valmiiksi. Magnhild oleskeli nyt sen johdosta entistä enemmän kahden kesken hänen seurassaan. Satulaseppä oli rattoisampi kuin milloinkaan ennen. Eräs pilanlasku, jota hän usein uusiskeli, oli matkustelu maan ympäri "nuoren vaimonsa" kanssa. Heillä oli hirmuisen paljon seikkailuja matkallaan, ja paljon merkillistä he kokivat, jota hän kertoi asiallisesti ja jolla oli itsenäkyksen arvo. Mutta kaikkein rattoisimmin noiden kahden matkustajan kuvat pistivät esiin – mies nilkuttaen edellä matkalaukku kädessään ja nainen rientäen perässä sadetakki yllään ja sateenvarjo kädessään, poikki aution aron, pölypilvessä janoissaan ja sydäimestään suuttuneena äijäänsä. Sitten he olivat lepä ävinään miehen pikku talossa Örenissä, missä Magnhild teki mitä vain halusi ja varusti itselleen olonsa mukavasti kuin kuningatar.

* * * * *

Ei ole helppo kuvata minkä näköistä naamaa kirkkoherra esitti eräänä iltana, jolloin satulaseppä astui virastoon, istui häntä vastapäätä ja yleisen johdannon jälkeen kysyi: oliko kirkkoherralla mitään sitä vastaan, että Magnhild tulisi hänen vaimokseen? Kirkkoherra makasi sohvalla poltellen piippuaan, hän hukkasi piipun suustaan, käsi vaipui sen mukana, lihava naama veltostui taikinan tapaiseksi, josta silmät pistivät aatteettomina esiin kuin kaksi rusinaa – kunnes hän yht'äkkiä rytkähti ja melkoinen joukko joustimia ja pontimia hänen allansa natisten ja pamahtaen notkahti; kirja, joka virui nurinpäin hänen polvellaan, luisti lattialle, satulaseppä otti sen hymyillen ylös ja selaili sitä. Kirkkoherra oli noussut seisolle. "Mitä Magnhild siihen sanoo?" Satulaseppä katsahti hymyillen ylös: "Luonnollisesti en olisi kysynyt, ellei häntä voitaisi ajatella sopivaksi minun kanssani siitä asiasta." Pappi otti piipun suuhunsa ja höyrysi pois päin. Hän tyyntyi vähitellen jonkun verran, ja pysähtämättä kulkuaan lausui: "oikeastaan minä en tiedä mitä tuosta työstä on tuleva." Satulaseppä tuijotti taas ilmoihin kirjasta, jota hän selaili ja jonka hän nyt laski käsistään: "Onhan se enemmän jonkinlaista adoptionia eli omaksi-ottoa kuin avioliittoa. Magnhild voipi tuolla alhaalla minun luonani kehittyä miksi hän itse tahtoo." Kirkkoherra katseli miestä, puuhkaili ja meni – ja puuhkaili. "Niin, olettehan

te varakas mies?" – "No, jollen varakaskaan, niin ainakin on minulla kyllin varoja mennäkseni naimisiin." Hän hymyili.

Mutta tuossa naurussa oli jotakin joka ei oikein miellyttänyt kirkkoherraa. Ei häntä myöskään tyydyttänyt se välinpitämätön tapa, jolla toinen oli ottavinaan asian. Kaikkein vähimmin oli hänelle mieliksi joutua näin yllätetyksi. "Minun täytyy puhua asiasta vaimoni kanssa", sanoi hän ja puhisi. "Niin minun täytyy", lisäsi hän varmemmin; – "ja Magnhildin kanssa", tuli jälestäpäin.

"Luonnollisesti", sanoi toinen ja nousi seisoaalleen.

Tuokion perästä istui rouva siinä missä satulaseppä oli istunut. Hän lepuutti molempia käsiään avoimina sylissään ja tuijotti ylös ja alas höyryävää aviomiestään. "Niin, miten sinusta näyttää?" kysyi tämä jälleen ja seisahtui puolisonsa eteen. Hän ei saanut mitään vastausta ja meni jälleen. "Mies on liian vanha", sanoi papinrouva vihdoinkin. – "Ja varmaan perin ilkijuoninen", lisäsi kirkkoherra. Hän seisahtui rouvansa likelle ja kuiskasi: "Ei kukaan tiedä oikeastaan, mistä hän tulee tai miksi hän tahtoo olla juuri täällä. Hänhän voisi pitää suurta tehdasta suuressa kaupungissa. – Varakas ja viekas lurjus!"

Kirkkoherra ei käyttänyt jokapäiväisessä seurustelussaan hienointa kieltä.

"Voi, että tyttö onkin antanut viekoitella itseään tähän!" kuiskasi rouva. – "Viekoitella! juuri se sana: viekoitella!" toisti pappi ja näpsäytti sormillaan, "viekoitella!" Hän mennä höyrytti pois päin.

"Minun on niin paha ollakseni hänen tähtensä!" virkkoi rouva, jolta vierähti muutamia kyyneliä. Tästä heltyi kirkkoherra. "Kuules, eukkoseni, meidän pitää puhua hänelle itselleen meidän kahden!" ja liikahti raskaasti paikalta.

Hetken päästä seiso i Magnhild virastohuoneen oven sisäpuolella, oudoksuen mitä kummaa häneltä tahdottaisiin. Kirkkoherra alkoi: "Onko todella totta, että sinä, Magnhild, olet suostunut rupeamaan tuon satulaseppäroivion vaimoksi?" Kirkkoherra käytti usein tuommoista yhteisnimitystä "roivio" oikean nimen asemesta. Magnhild lensi niin punaiseksi kuin hän ei kai koskaan vielä ollut ollut. Tämän käsittivät molemmat myöntämiseksi. "Miksi sinä et tule meidän puheille sellaisista asioista?" kysyi pappi pahoillaan. "Tämä on niin kummallista sinulta, Magnhild", sanoi rouva ja itki. Magnhild suorastaan säikähtyi.

"Tahdotko todella saada hänet?" kysyi kirkkoherra ja seisahtui ratkaisevasti tytön eteen. Eihän nyt Magnhild milloinkaan ollut tottunut tuttavallisuuteen. Näin siis tutkittuna hän ei nyt myöskään rojhennut ruveta suoraan kertomaan, miten asia alusta pitäen oli ollut leikintekoa; että hän sitten tosin oli aavistanut täyttää tottakin leikin takana, mutta että siihen aina uudestaan oli sekoitettu niin paljon pilanpitoa, ettei hän enää ollut pitemmältä piitannut sanoa vastaan. Kuinka voisi hän kirkkoherran seistessä hänen yläpuolellaan ruveta semmoista pitkää selitystä latelemaan? Ja näin hän sensijaan alkoi itkeä.

No, – eihän kirkkoherra tahtonut kiduttaa häntä. Tehty kuin tehty. – Hänen kävi vain Magnhildia sääliksi, ja niinpä hän sydämensä hyvydessä tahtoi auttaa häntä laskemaan perusteita hänen valintansa pohjaksi. Olihan Skarlie, lausui hän, sangen varakas mies, ja hän, Magnhild ainoastaan köyhä tyttö, joka ei ainakaan siltä puolen nähden voinut odottaa parempaa avio-onnea. Vanha mies tosin oli, mutta oli itse sanonut katsovansa asiaa pikemmin adoptionin kuin naimakaupan kannalta; hän tahtoi tytön onnea.

Mutta kaikkea tätä Magnhild ei sietänyt kuullakaan, ja näin hän juoksi ulos ovesta. Ulkona porstuassa hän tyrskähti itkemään ikäänkuin sydäimestään murtuakseen; hänen täytyi itkuansa hillitäkseen rientää ylös ullakolle. Ja siellä ylhäällä hänen surunsa vähitellen selkeni jonkunlaiseen itsetajuntaan. Ei hän surrut sitä että satulaseppä tahtoi häntä omakseen, vaan sitä *etteivät* kirkkoherra ja rouva tahtoneet häntä omakseen.

Niin oli hän asian käsittänyt.

Kun opettajatar sai tiedon asiasta, joutui hän suorastaan riitaan rouvan kanssa, joka ei osannut ymmärtää Magnhildia; sillä siihen opettajatar pystyi niin oivallisesti. Olihan tuo sukkela mies, oikein älykäs. Hän oli rikas, hauska, tosin hiukan ruma, – mutta eihän sen seikan laita ollut niin arka ainakaan tuolla alhaalla Örenissä. (Hänen nimenomaiset sanansa.) Ja samaan sävyyn puheli hän myös

Magnhildille, kun hän vihdoin onnistui saamaan tämän satuttaviinsa. Magnhild oli jo pilalle itkeytynyt ja hyrskähti uudelleen itkuun, mutta ei muuten virkkanut sanaakaan.

Kirkkoherra lausui jokseenkin lyhyesti satulasepälle, että kun nyt kerran asian laita oli näin, olisi hänen parasta lähteä tiehensä. Satulaseppä itse halusi tätä; hän olikin nyt saanut, työnsä valmiiksi. Kuinka paljon hän koettikin päästä Magnhildin puheille, ei hän saanut edes nähdä tätä. Hänen täytyi siis matkustaa ilman häntä.

Magnhild ei seuraavina päivinä näyttäytynyt arkisalissa eikä pöydässä. Ei kukaan etsinyt häntä puhutellakseen häntä. Opettajatar katsoi aivan luonnolliseksi, että hän kuitenkin niin vakavan asian takia tahtoi olla yksinään ja itsekseen.

Eräänä päivänä heidät yllätettiin sillä, että posti toi kirjeen ja ison paketin Magnhildille. Kirje kuului:

'Saattaakseni hauskan pilanpitomme perille, rakas Magnhild, olen matkustanut tänne alas. Taloni maalattiin kesällä ulkoa sekä sisältä, pilanteko joka nyt näyttää miltei todelta, – eikös totta?

Sänkyjä, huonekaluja, sänkyvaatteita j.n.e. pidän kaupan, niin että nyt voin ostaa niitä itseltäni. Kun ajattelen tarkoituspäätä, syntyy siitä hupaisin kauppa mitä milloinkaan olen tehnyt.

Voitko muistaa, miten me nauroimme, silloin kun minä otin mittaa sinusta oikein kerrankin todistaakseni, miten aivan liian lyhyt sinun hameesi oli miehustasta, aivan liian väljä olkapäistä ja liian kapea helmoista? Sattumalta kirjoitin muistiin sinun mittasi, ja niiden mukaan neulotan nyt sinulle:

- 1 mustan silkkihameen (Lyonin taftia),
- 1 ruskean (Kashemiria),
- 1 sinisen (ohutta villa-kangasta).

Kuten aina olen sinulle sanonut, luulen sinisen pukevan sinua parhaiten.

Nämä tavarat eivät heti ilman muuta ole valmiit; ne saapuvat sentähden vasta sopivan tilaisuuden tultua.

Mutta, mitä kenties haluat, tilasin sähkösanomalla Bergenistä, heti tänne alas saavuttuani; siellä on kaikki semmoinen valmisna saatavissa. Odotettavasti saat ne samalla postissa, jossa tämän kirjeen saat.

Kuten näet (ja vastedes saat nähdä) seuraa kaikenlaista pilanpitoa naimisiin joutumisen mukana. Niinpä minä myös tänään olen tehnyt testamenttini ja siinä määrännyt sinut perillisekseni.

Kunnioittavasti tervehtien kirkkoherraa ja hänen arvoisaa perhettään, merkitsen nimekseni alamainen pilanpitäjäsi

T. Skarlie.'

Magnhild oli paennut turvaan ullakolle mukanaan sekä kirje että iso paketti. Hän oli karannut käsiksi kirjeeseen ja lakkasi sitä lukemasta hämmentyneenä ja peloissaan, hän repäisi auki paketin ja löysi siitä useampia kertoja kaikkea sellaista mikä muodostaa naisen alusvaatetuksen. Hän nakkeli niitä joka puolelle, hehkuvan punastuneena, suutuksissaan ja hämillään. Hän istahti ja itki ääneensä.

Nyt hän tunsu uskaltavansa puhua. Hän juoksi alas rouvan luo, heittäytyi tämän kaulaan, kuiski: "anteeksi!" pisti kirjeen hänelle käteen ja katosi. Rouva ei ymmärtänyt hänen sanaansa "anteeksi!", mutta kyllä sen että hän itki ja oli suuressa mielenliikutuksessa, otti kirjeen ja luki. Se näytti olevaa kummallinen muodoltaan; mutta sisällys tuntui hänestä sitä selvemmältä, sillä olihan se vanhemman, järkevä miehen huolenpitoa ja kaikin puolin kunnioitettavaa. Se miellytti vanhaa perheen äitiä ja hän meni sitä miehelleen näyttämään. Tämä havaitsi samaa; hän alkoi uskoa että tämän omituisen miehen kanssa täytyi Magnhildin tulla onnelliseksi. Rouva haki kaikkialta Magnhildia sanoakseen tälle, että he molemmat, sekä kirkkoherra että hän, huomasivat kirjeen lupaavan hyvää. Kerrottiin Magnhildin

olevan ullakolla, jonka takia rouva otti vaatetta yllensä, koska oli kylmä, ja nousi sinne ylös. Hän tapasi opettajattaren, jonka hän otti mukaansa. He eivät nähneet Magnhildia, vaan tavarat, jotka romustivat heitettyinä pitkin permantoa, laatikoita ja kapsäkkejä. He kokoilivat ne yhteen, laskivat ne, tarkastivat niitä ja näkivät ne oivallisiksi. He ymmärsivät että sellainen lahja voi saattaa nuoren neidon hämilleen, mutta olihan antaja jo vanhempi mies, jolla oli lupa ottaa asia isällisesti. Tämän he sanoivat Magnhildille, kun vihdoinkin löysivät hänet. Ja hän – ei uskaltanut enää olla tuttavallinen. Tämä johtui siitä, että rouva opettajattaren avustamana puhui, kuten he itse sanoivat, järkeä hänelle. Hänen ei tulisi olla ylpeä, vaan muistaa olevansa köyhä tyttö, jolla ei ollut sukulaisia eikä tulevaisuutta.

Seuraavina päivinä kävi hän itsekseen salaista taistelua. Mutta häneltä puuttui siihen jäntevyyttä. Ja mistäpä hän olisikaan sitä saanut? Mihin hän turvautuisi, kun kirkkoherran herrasväki niin ilmeisesti oli väsynyt häneen?

Vähän jälkeenpäin tuli laatikko sisältäen hänen pukujansa y.m. Magnhild antoi sen seista, mutta opettajatar, joka niin hyvin ymmärsi tämän kainouden, piti huolta siitä että se avattiin. Hän ja rouva ottivat ulos vaatekappaleen toisensa perästä, eikä aikaakaan, kun Magnhild jo seisoj verhoituna toiseen pukuun toisensa perästä ison kuvastimen ääressä salin etusuojamassa. Ovet olivat suljetut, rouva ja opettajatar kovin innoissaan. Vihdoinkin tuli musta silkkipuku, eikä Magnhild enää jäänyt väliäpitämättömäksi. Hän tunsu punastuvan mielihyvän nähdessään peilissä oman kuvansa hienon puvun puitteissa. Hän keksi ilmi oman itsensä pala palalta. Jos ne olivat kasvot, niin ei hän ennen kuin vasta tänään oikein ollut pannut merkille, että niiden kasvot, jotka hän nyt näki vieressään, valuiivat yhteen, kun taas hänen kasvonsa – Hän näki sen sillä itsetunnolla, minkä kaunis, hyvin istuva puku heti paikalla herättää.

Tämä hänen oman itsensä kuva seisoj päiväkausin elävänä hänen edessään. Hän varoi hämmentämästä sitä katselemalla enään itseään peilissä. Taaskin keräysivät nuo vanhat unelmat, jotka pyrkivät meren taa jotakin vierasta ja suurta etsimään.

Entäs naimaliitto? Sen työnsi hän tämmöisten tunnelmain vallitessa luotansa niinkuin laskuportaaj, jotka vedetään maihin sittekun niitä on käytetty. Miten saattoi hän näin tehdä? – Niin, kuinka monasti hän niinä vuosina, jotka seurasivat, seisahtuikaan ajattelemaan tätä asiaa? Mutta se jäi hänelle aina yhtä käsittämättömäksi.

Häntä ei saatu taivutetuksi pukemaan yllensä yhtäkään noita uusia pukuja, sinä päivänä jolloin Skarlie oli tulossa, eikä myöskään lähtemään ulos häntä kohtaamaan; päinvastoin hän piiloutui näkyvistä. Myöhemmin ja ikäänkuin sattumoisin hän tuli näkyviin, johdonmukaisesti kohteli hän sekä naimiskauppaa että sulhasta jonakin, joka ei koskenut häntä.

Skarlie oli pirteänä; sekä rouva että kirkkoherra koettivat näet korvata Magnhildin puuttuvaa kohteliaisuutta, ja hän myösty i heidän ponnistuksiinsa oikein voittavalla tavalla. Opettajattaren mielestä hän oli suorastaan rakastettava.

Magnhild istui toisena iltana ruokasalissa järjestellen muutamia kapineita, jotka kuuluivat käsityökouluun ja nyt piti toimitettaman tilaajille. Hän oli yksinään ja Skarlie tuli vaiti ja hymyillen, lukitsi vitkaan oven jälkeensä ja istuutui hänen viereensä. Tyttö tunsu satulasepän hajun, mutta ei katsahtanut ylös. Skarlie haasteli kauan yhdentekevistä asioista, niin että tyttö jälleen alkoi hengitellä tyynesti, uskalsipa vihdoinkin katsahtaakin häneen, joka istui siinä etukumarassa savutellen. Hän näki satulasepän kaljun pään, tuuheat kulmakarvat ja tylppänenän nykermän, sitten hänen suuret kouransa ja niiden niin omituiset kynnet, ne kun näet somanmuotoisina piilivät syvällä lihassa, joka taas kaikkialta, siis myös edestäpäin ympäröi ne vahvalla, pyöreällä kehyksellä. Etuisimmasta päästään ne olivat likaiset – seikka, josta opettajatar, jolla itsellään oli kauniit kädet, oli varoittanut oppilaitaan ikäänkuin kuoleman synnistä. Magnhild katseli niitä punertavia, yksitellen töröttäviä ihoarvoja, jotka kauttaaltaan peittivät noita kouria. Mies oli hetken aikaa ollut ääneti, mutta ikäänkuin tuntien olevansa tarkastuksen alaisena, oikaisi hän itseään ja ojentaen hymysuun toisen karvanyrkkinsä neitoa kohti ja sanoen: "Niin vain, Magnhild!" laski hän sen kumppalinsa molempain käsien peitoksi. Neitoa tärisytti kauttaaltaan, ja heti jälestä istui hän ikäänkuin hervottomana. Hän ei kyennyt liikahtamaan,

ei osannut ajatella muuta kuin että suuri merirapu oli tarttunut häneen. Miehen pää tuli lähemmäs, silmätkin olivat kuin hummerin, ne pistivät. Sitä Magnhild ei vielä koskaan ollut niissä nähnyt, hän karkasi pystyyn. Skarlie jäi istumaan. Magnhild ei katsonut taaksensa, vaan alkoi askaroida, siinä missä seiso, järjestellen loppuosaa käsityötekeleitä. Ei hän siis jättänyt huonetta missään tapauksessa, hetkisen perästä *mies* sen jätti.

Opettajatar puki Magnhildin seuraavana päivänä; rouvakin oli mukana, hän sanoi sen häntä ilahuttavan. Magnhild antoi kaiken tapahtua liikkumatta, äännähtämättä, kyyneltä itkemättä.

Samoin vierassuojassa. Hän istui liikahtamatta. Häneen oli tullut lisää jotakin uhman näköistä. Muutamia neitsyeitä ja torppareita istui ja seiso keittiön ovella, ja tässä, joka oli raollaan, hän näki lastenpäitä.

Lukkari pani virren soimaan, heti kun kirkkoherra tuli alas.

Magnhild ei silmännyt sulhoansa. Pappi kosketti helliä soittimen kieliä, rouva itki, opettajatar samoin, mutta Magnhildin kylmyys vaikutti viluttavasti sekä edelliseen että molempiin jälkimäisiin. Puhe supistui lyhyeksi ja liikkui aivan yleisissä ajatuksissa. Jälestä tuli kuivia onnitteluja ja kiusallinen äänettömyys. Jopa satulaseppäkin oli hukannut hymynsä. Tuli kuin vapauttavana tieto, että päivällinen oli valmis.

Päivällispöydässä tahtoi kirkkoherra esittää maljan ja aloitti: "Rakas Magnhild, minä toivon, ettei sinulla ole mitään meitä vastaan –", pitemmälle hän ei päässyt, sillä tässä tyrskähti Magnhild niin rajuun itkuun, että se vähitellen tempasi mukaansa rouvan, opettajattaren, vieläpä kirkkoherrankin ja tuokioksi seisahtui kaikki. Kirkkoherra yksin kykeni vasta vihdoin lisäämään lauseen: "Muista meitä!" Mutta siinä syntyi taas sama sydäntä särkevä itku, niin ettei mitään maljaa tullut juotua. Mitä tuo nyt oikeastaan oli, se ei selvennyt kellekkään heistä, paitsi ehkä sulhaselle, joka jäi olemaan vai.

Jälkiruoan aikana tuli yksi neitsyeistä sisään ja kuiskasi muutaman sanan morsiamelle. Siellä oli Rönnaug, joka tahtoi jättää hänet hyvästi. Hän oli odottanut siitä asti kuin he menivät pöytään, eikä nyt voinut kauempaa odottaa. Magnhild lähti ulos. Rönnaug seiso ulkona porstuan portailla, perin viluisena, hän ei sanonut tahtovansa olla sisällä tiellä. Hän katseli morsiamen pukua ja huomasi sen ylenmäärin hienoksi, hän veti lapasen toisesta kädestään ja pyyhkäisi siihen kätensä takapuolta. "Niin kyllä hän on rikas", sanoi Rönnaug, "mutta vaikka olisivat antaneet minulle hopeaisen hameen, en sittekään tahtoisi", ja hän lisäsi jotakin, jota ei sovi tässä kertoa, josta Magnhild hehkuvien poskin antoi hänelle kunnollisen korvatillikan. Kaulahuivi tosin lievensi sitä jonkun määrin, mutta kyllä se oli erittäin hyvin tarkoitettu.

Magnhild tuli jälleen sisään ja istahti, mutta ei paikalleen yljän viereen, vaan lavitsalle akkunan ääreen. Hän ei sanonut tahtovansa syödä enää. Ei auttanut, että häntä pyydettiin ainakin olemaan mukana kunnes muut olisivat valmiit. Hän ei sanonut jaksavansa.

Lähtö seurasi pian kahvin jälkeen. Sattui väliin eräs tapahtuma, joka hillitsi liikituksen millaiseksi tahansa tämä saattoikin sukeutua. Se oli se että ylkä – ensi kiireessä hän näytti karvaiselta pedolta – tuli kantaen sisään turkiskappaa, karvoilla sisustettuja patinoita, karvatakkia ja lakkia, karvanahkakäsineitä ja puuhkaa. Koko kantamuksensa hän laski Magnhildin jalkain juureen ja sanoi kuivan vakavasti: "Lasken tämän sinun jalkojesi juureen!" Räjähdettiin nauruun, johon Magnhildinkin täytyi yhtyä. Kaikki kokoontuivat tavarain ympärille, jotka makasivat hujan hajan matolla, ja kaikki joutuivat ihmetyksiin. Oli selvä, ettei Magnhildillekään ollut vastenmielistä nähdä eteensä hajotettavan semmoista lahjaa juuri talvimatkan edellä, jota varten hän oli saanut luvan lainata koko joukon kapeineita.

Hiukan jälestäpäin seiso hän verhottuna siniseen pukuunsa, ja sen verran lapsi tai nainen hän oli, että se hänestä tuntui hupaiselta. Välittömästi perään puettiin hänen yllensä uudet päällysvaatteet, verho verholta, yleisen mielenkiinnon vallitessa, joka nousi ylimmilleen silloin kun Magnhild talutettiin peilin ääreen katselemaan itseänsä. Hevonen oli ajettu porraspäihin, ja Skarlie saapui juuri, hänkin matkapuvussa, yllään koirannahkaturkit, päällyssaappaat ja säärystimet poronahkaiset sekä litteä turkislakki päässään. Hän oli melkein yhtä paksu kuin pitkä, ja nostaakseen vireille hilpeyttä

ontua nilkutti hän peilin puoleen, asettuen kuivan lystikkäästi Magnhildin kanssa vierekkäin. Kaikki nauroivat, jopa morsian itsekin – vaietakseen kuitenkin kohta tuppisuuksi. Sama tuppisuus painoi vielä valtaansa hyvästijätön. Vasta heidän pappilan jätettyään pyrskähti nuorikko jälleen itkuun.

Hän katseli lumipeittoista sorakumpua kotinsa kohdalla, mutta väsyneenä, ikäänkuin hänkin sisältä olisi ollut soran ja lumen peitossa.

Sää oli kylmä. Laakso kapeni yhä ahtaammaksi, tie puikkelehti tiheän metsän lävitse. Yksinäinen tähti kimalsi.

Skarlie oli piirtänyt kuvia lumeen ruoskallaan, nyt osotti hän sillä tähteä ja alkoi hyräillä, sitten laulella jotakin skottilaista laulua. Se seurasi niinkuin raskasmielinen lintu myötä toiselta lumen alla painuksissa huokaavalta hongalta toisen luo. Magnhild kysyi sen sisällystä, ja se soveltui hyvin rekiretkelle syvällä metsässä. Skarlie kertoili enemmän Skotlannista, sen historiasta, oleskelustaan siellä.

Kerran aljettuaan jatkoi hän ja jutteli vähin erin niin rattoisia kaskuja, että Magnhildin, heidän astuessaan ulos reestä levähtämään, täytyi ihmetellä sitä että hän oli jaksanut nauraa ja että he olivat ajaneet melkein kaksi peninkulmaa.

Skarlie auttoi Magnhildia ulos reestä ja sisälle majatalon suojiin, mutta lähti itse heti ulos antamaan apetta hevoselle.

Sisällä istui ylhäinen nuori nainen avoimen tulisijan ääressä ja lämmittelihe. Ylt'ympäri raheilla viruivat hänen päällysvaatteensa ollen osittain niin hienoista kankaista ja turkiksista tehdyt, että Magnhildin uteliaana täytyi tunnustella niitä. Myöskin matkapuku, jota nainen piti yllään, teki, mitä kankaaseen ja kuosiin tulee, saman vaikutuksen kuin luonnonhistoriassa aivan toisesta maailman osasta ilmestynyt eläin. Hänen kasvoissaan kuvastui nuoruus ja surunsekainen leppeys. Hän oli valkeaverinen, silmät olivat hänellä hieman raukeat, nenä hienon kaareva. Hiuksetkin olivat omituiseen tapaan asetetut. Lattialla käveli nuori laihahko mies edes ja takaisin. Hänen päällyssaappaansa seisovat tulisijan luona, itse asteli hän ympärillä keveissä sahviaanikengissä, jotka oli sisustettu valkoisella nahalla. Sirosti ja keveästi hän sipsutteli.

"Oletko sinä Skarlien nuori vaimo?" kysyi majatalon emäntä, eräs hieman vanhempi nainen, joka asetti tuolin takan ääreen Magnhildille. Ennenkuin Magnhild ennätti vastata, tuli Skarlie tuoden muutamia kapineita reestä. Hänen paljas päänsä, joka puoleksi nousi näkyviin kaiken pörröisen karvaympäristänsä sisältä, poronahkakengät suurten laajain juurten lailla jatkuen lattialle vetivät herrasnaisen kummastelevat silmät puoleensa. – "Onko tuo vaimosi?" toisti emäntä, kääntyen Skarliin puoleen. "Kyllä, se on vaimoni", sanoi toinen hilpeästi ja ontui edelleen. Nuori mies katseli Magnhildia, joka tunsu punastuvansa tuliseksi hänen katseensa alaisena. Tämä oli jotakin aivan uutta hänelle. Oliko se ilkkumista? Nyt jo herrasnainenkin katseli Magnhildia, emäntä pyysi tätä istumaan valkean loistoon, mutta hän jäi hämärään tuonnemmas rahille.

Kello oli kai jo kymmenen, kun he saapuivat Öreniin; mutta kaikki kynttilät olivat sammutetut, jopa siitäkkin talosta, jonka edustalle he seisahtuivat. Heränneenä kulkusten kalinasta tuli vanha eukko portin edustalle, avasi ja kurkisti ulos, meni sitten takaisin ja sytytti. Hän kohtasi Magnhildin porstuassa, valaisi hänelle ja sanoi viimein: "Ollos sinä tervetullut!" Inhakka satulasepän haju täytti eteisen, sillä työpaja ja myymälä olivat vasemmalla. Äikeä haju esti Magnhildia vastaamasta. He poikkesivat oikealle. Magnhild riisui kiireesti päällysvaatteet yltänsä, sillä hän tunsu itseään oksettavan. Tuskin oli hän riisuutunut valmiiksi, ennenkun hän luomatta katsetta ympärilleen tai sanomatta mitään akalle, joka seisoi katsellen häntä kynttilän liekin takaa, meni ja avasi erään oven, jonka hän kohta sisään astuessaan oli pannut huomionsa. Hän valaisi ensin sisään ja astui heti perästä sinne. Hän sulki oven lukkoon peräänsä. Eukko kuuli että siellä sisällä alkoivat huonekalut kolista, ja meni ovelle. Siinä kuuli hän, että yhtä sāngyistä alettiin vetää pitkälle. Heti tuli Magnhild jälleen ulos, kynttilä kädessään. Hänen kasvonsa punersivat valonloisteessa. Hän näytti lujalta. Eukolle hän sanoi, ettei hän tahtonut häneltä mitään. Satulaseppä tuli vasta kauan aikaa perästäpäin, sillä hän hoiteli hevosta, jonka hän oli matkaa varten lainannut. Kynttilä seisoi salin pöydällä. Ei ollut ketään ylhäällä.

IV

Tuosta illasta oli kulunut kaksi vuotta ja kolmattakin kelpo kappale.

Magnhild oli yhtä pitkältä perehtynyt uuteen totunnais-elämäänsä kuin vanhaan.

Kirkkoherra oli käynyt häntä katsomassa kolme neljä kertaa vuodessa, maaten yötä työpajan yläpuolella olevassa suojassa, missä Skarlie muuten vietti yönsä, kotosalla ollessaan. Päivisin hän oleskeli kapteenin tai tullivirkailijan tai nimismiehen luona. Sitä nimitettiin papinajoksi, kun ne päivät tulivat.

Silloin pelattiin shakkia päivisin ja korttia iltasin. Rouva ja neidit olivat myös pari kertaa käyneet alakerrassa tervehtimässä.

Itse lastauspaikalla ei ollut sanottavasti ketään, jonka kanssa Magnhild seurusteli.

Bergeniin olivat Skarlie ja hän tehneet matkan. Mitä sillä lieene tapahtunut tai jäänyt tapahtumatta – vähät siitä, mutta sen perästä he eivät matkustaneet Bergeniin enempää kuin mihinkään muuallekaan.

Skarlie oli enemmän matkoilla kuin kotona, hän harjoitteli rahakeinottelua. Käsityönsä hän melkein oli jättänyt sikseen, vaikka vielä pitikin myymälää. Magnhild itse oli jonkun aikaa seudulle tulonsa jälkeen, arvatenkin Skarlien välityksellä, saanut koulutoimikunnalta toimekseen ruveta erään käsityökoulun johtoon. Nyt hänellä oli joka päivä tunti tai kaksi isossa kansakoulussa, sitä paitsi antoi hän yksityisopetusta täysikasvuisille tytöille. Aika kului muuten käveltäissä, lauleltaissa ja hieman ommeltaissa, mutta lukua hän ei melkein ollenkaan harjoitellut. Se ikävystytti häntä.

Rønnaug oli heti hänen jälkeensä saapunut Öreniin. Hän oli ottanut palveluspaikan likimmällä kyytiasemalla ansaitakseen nopeasti rahoja Amerikan piljettiä varten. Hän ei sanonut tahtovansa virua täällä enää minään hylkiönä.

Magnhild otti huostaansa Rønnaugin rahat ja pelästyi siitä että ne niin nopeasti karttuivat. Sillä hänellä oli omat ajatuksensa siitä asiasta. Nyt oli piljetti ostettu, Magnhild jäisi tänne olemaan ypy yksinään.

Nostihan se vireille monet ajatukset, että matka valtameren poikki tuota outoa ja ehkä suurtakin päämäärää kohti menestyisi toiselta niin helposti eikä toiselta ollenkaan.

Aamulla tämän läpivalvotun yön jälkeen astui hän tavallisen kiertokävelynsä laivalaiturille nähdäkseen höyrylaivan tulevan. Hän näki tavallisen määrän kauppamatkailijoita astuvan maihin, tavallisen joukon kohvertteja kannettavan heidän peräänsä, mutta tänä päivänä näki hän sitä paitsi kalpean, pitkä- ja pehmeä-tukkaisen sekä suurisilmäisen miehen kulkevan ison laatikon ympärillä, jonka hän vihdoin vaivalla sai tavaravaunun päälle hinatuksi. "Varovasti! varovasti!" hoki hän yhtenä. Se oli varmaankin piano.

Kurkistettuaan pikimmältään kouluun näki Magnhild saman kalpean miehen ja ison laatikon hänen takanaan seisovan talonsa oven edustalla. Yksi majatalon isännistä oli mukana. Skarliella oli salin ja makuusuojan yläpuolella olevat huoneet varattuina vuokrattaviksi matkustajille, kun majatalot sattuivat olemaan täysinä. Tämä matkustaja oli kivulloinen ja tahtoi mieluummin asua yksin.

Magnhild ei ollut ajatellut huonetta pitemmälti vuokrattavaksi ja siten ottaa liikaa huolta vastuulleen. Hän kävi epäroiväksi. Mies tuli nyt lähemmäs. Sellaisia silmiä ei Magnhild ollut vielä milloinkaan nähnyt, ei milloinkaan niin hienoja, niin sielukkaita kasvoja. Kerrassaan lumoovina nuo silmät kiehtoivat häntä. Oli ikäänkuin yht'aikaa kaksi ilmettä tuossa katseessa, sisätysten toinen toisensa takana. Hän ei kyennyt itse tarkemmin tutkimaan seikkaa, mutta se valtasi hänet siinä määrin, että hän pisti etusormen suuhunsa ja unohti vastata.

Nyt vieraan kasvot vaihtoivat ilmettä, hän kävi tähystävän näköiseksi. Magnhild tunsi sen, havahti, punastui, vastasi ja lähti. *Mitä* hän vastasi? Myönsikö vai kielsikö? Isäntä meni perästä. Vastaus oli siis myöntävä. Magnhildin täytyi ensin astua ylös katsomaan oliko kaikki kunnossa, sillä hän ei luottanut enää omaan säntillisyyteensä.

Syntyi kauhea puuha, kun piano oli hommittava paikalleen ylös; aikaa otti myöskin sängyn ja sohvan siirrot j.n.e. Mutta kerran kaikki puuha kuitenkin loppui, kaikki hiljeni. Kalpea mies oli varmaankin väsynyt. Eikä aikaakaan, niin Magnhild ei enää kuullut yhtään askelta, yhtään kolinaa päänsä päältä.

On erotusta sen hiljaisuuden välillä, joka on täynnä, ja sen, joka on tyhjä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.